

Sivistyksen ajankohtaistunti

Varhaiskasvatus, esi- ja perusopetus

10.12.2025

**Noudatamme Kuntaliiton
tapahtumissa ja
tilaisuuksissa
turvallisemman tilan
periaatteita.**

Viestiseinän käyttö:

**Otamme mielellämme
vastaan palautetta. Voit
myös jakaa hyviä
käytänteitä tai kertoa mikä
juuri nyt pohdituttaa.**

**Kommunförbundets
evenemang följer
principerna för tryggare
rum**

Meddelandeväggen:

**Du får gärna skicka
respons, dela med dig av
god praxis eller berätta
vad du funderar på just
nu.**

10.12.2025 Sivistyksen ajankohtaistunti

Klo 14-14.15

Tervetuloa

**Varhaiskasvatuksen ajankohtaiset
(palveluseteli, indeksikorotukset, perusteet)**

Jarkko Lahtinen

Klo 14.15-14.25

Perusopetuksen ajankohtaiset

Mari Sjöström

Klo 14.25-15.00

Kuntien aamu- ja iltapäivätoiminta muutoksessa

Minna Antila, Mari Sjöström

Ajankohtaistunnin esitykset ovat suomeksi.

Varhaiskasvatus

Vuoden alkuun on vielä aikaa
Muutoksia tulossa

Asiakasmaksujen indeksitarkistus

1.8.2026

- Asiakasmaksujen osalta ylin perittävä maksu nousee nykyisestä 311 € → 335 €
- Alin perittävä maksu nousee nykyisestä 30 € → 32 €
- Toisesta lapsesta perittävä maksu on enintään 40 % nuorimman lapsen maksusta eli enintään 134 € kuukaudessa. Seuraavien lasten maksu on 20 prosenttia nuorimman lapsen maksusta.
- Varhaiskasvatuksen asiakasmaksulain 5 §:n 3 momentissa tarkoitettu yli kuusihenkisen perheen maksun määrittämisessä käytettävän tulorajan lisäys kustakin seuraavasta perheen alaikäisestä lapsesta on 1.8.2026 lähtien 295 €
- Opetus- ja kulttuuriministeriön ilmoitus indeksillä tarkistetuista Varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista:
<https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/saaduskokoelma/2025/1028>
- **Kuntaliiton yleiskirje löytyy täältä**
<https://www.kuntaliitto.fi/yleiskirjeet/2025/muutoksia-varhaiskasvatuksen-asiakasmaksuihin-182026-alkaen>

Tulorajat nousevat – vaikutuksia maksutuottoihin

Tästä päätetään

Todellinen 0-maksuraja kunnissa, laki määrittää minimimaksun

koko, henkilöä	Tuloraja €/kk			Maksu alkaen €, tulot vähintään			Maksu €, jos tulot enemmän kuin		
				27 €	30 €	32 €	295 €	311 €	335 €
0	1.8.2022	1.8.2024	1.8.2026	1.8.2022	1.8.2024	1.8.2026	1.8.2022	1.8.2024	1.8.2026
2	2 913	4 066	4 369	3 175	4 346	4 668	5 665	6 968	7 495
3	3 758	5 245	5 635	4 020	5 525	5 934	6 510	8 147	8 761
4	4 267	5 956	6 399	4 529	6 236	6 698	7 019	8 858	9 525
5	4 777	6 667	7 163	5 039	6 947	7 462	7 529	9 569	10 289
6	5 284	7 376	7 925	5 546	7 656	8 224	8 036	10 278	11 051

Perhekoko: huoltajat/vanhemmat sekä samassa taloudessa asuvat alaikäiset lapset

Maksu 32-335 € (1.8.2026) välillä tuloista riippuen

HUOM: Uusi indeksitarkistus tulossa voimaan 1.8.2026!

Varhaiskasvatuksen palvelusetelilaki

HE 54/2025 vp

Laki tulee voimaan 1.1.2026 alkaen

Mistä on kyse?

- Varhaiskasvatuksen palvelusetelitoimintaan ei enää sovelleta lakia sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä 1.1.2026 jälkeen
- Varhaiskasvatuksen palvelusetelilaki vastaa pääperiaatteiltaan nykyisiä käytänteitä
 - Tulee tarkistaa onko kunnan nykytapa varhaiskasvatuksen palvelusetelitoiminnan osalta uuden lain mukainen
 - Muutoksen osalta kustannukset voi nousta – riippuen kunnan nykykäytännöstä
- Mikä sitten muuttuu nykykäytäntöön verrattuna?
- Kaikki pakattu 11 pykälään

Keskeisiä huomioitavia asioita

- **Pääperiaatteet kuten ennenkin**

- Kunnan tulee hyväksyä palvelusetelitoimintaa tarjoavat toimijat
- Palvelusetelistä voi kieltäytyä → palvelu tarjottava muulla tavoin
- Tulosidonnainen tai kiinteä palveluseteli
- Kunnalla laaja neuvontavelvoite palvelusetelistä asiakkaalle
- Palvelusetelitoiminta tulee toteuttaa varhaiskasvatuslain ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaisesti

- **Kiinnitä huomioita näihin:**

- Palvelustelin arvon määrittely – sen tulee olla asiakkaan näkökulmasta kohtuullinen
- Setelin arvo on tarkistettava säännöllisesti – kunta päättää miten ja millä tavalla
- Arvon määrittelyssä huomioitava mm. lapsen ikä, varhaiskasvatusaika, lapsen tuen tarve
- Asiakkaan maksettavaksi jäävän omavastuuosuuden kokonaisuus. Tuottaja ei saa enää periä muita varhaiskasvatusmaksuja sen lisäksi.
- Varhaiskasvatuksen asiakasmaksulaki ei koske palvelusetelitoimintaa eikä velvoita määrittelemään esim. omavastuuosuutta sen mukaisesti

Omavastuuosuus ennen ja jatkossa

Nykytilanne

Huoltajan maksama osuus

Palveluntuottajan ilmoittama hinta

Uusi palvelusetelilaki

Laskutuslisä tms.

Laskutuslisä tms.

- Omavastuuosuuden lisäksi ei saa periä muita varhaiskasvatusmaksuja – pl. Laskutuslisä tms. perusteltu kulu
- Muista lain ulkopuolisista toiminnoista ja maksuista sovittava asiakkaan kanssa – ei sinällään kuulu kunnalle
- Asiakasmaksulaki ei määrittele omavastuuosuuden suuruutta, vaikka sen yleensä halutaan sitä noudattelevankin (sääntökirjamääritykset)

Siirtymä nykylain perustellaan myönnettyjen setelien osalta

- *Varhaiskasvatuksessa palvelusetelit myönnettäisiin siis uuden lain nojalla 1.1.2026 alkaen. Jotta kaikki käytössä olevat varhaiskasvatuksen palvelusetelit olisivat kussakin kunnassa toisiaan vastaavia, ehdotetaan, että 1.1.2026 voimassa olevat, sosiaali- ja terveydenhuollon lain nojalla myönnettyt varhaiskasvatuksen palvelusetelit olisi saatettava palvelusetelin myöntäneen kunnan toimesta tämän lain mukaiseksi viimeistään 31.7.2026.*
- *Haettaessa muutosta ennen 1.1.2026 tehtyyn varhaiskasvatuksen palveluseteliä koskevaan päätökseen sovellettaisiin niin ikään sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä annettua lakia, koska tämän lain nojalla päätökset on tehty. Oikaisua tulisi kuitenkin vaatia varhaiskasvatuslain 50 §:ssä tarkoitettulta kunnan monijäseniseltä toimielimeltä, eikä hyvinvointialueelta.*
- Nykyisenkaltaisia omavastuuosuuden lisäksi perittäviä varhaiskasvatusmaksuja ("lisämaksu") ei kuitenkaan voi enää vuoden alusta periä nykyisiltä palvelusetelin käyttäjiltäkään
- Sääntökirjojen muuttamiselle ja toimeenpanolle ei juurikaan ole enää aikaa!

Varhaiskasvatustlain muuttaminen

Lupamenettelystä rekisteröintimenettelyyn

HE 55/2025 vp

Lakimuutos tulee voimaan 1.1.2026 alkaen

Mikä oikeastaan muuttuu?

- Varhaiskasvatustalakeia muutetaan siten, että säädetään yksityisen päiväkotitoiminnan rekisteröintimenettelystä, jolloin nykyisestä yksityisten palveluntuottajien lupamenettelystä luovutaan
- Yksityistä perhepäivähoitoa koskevaan sääntelyyn ei muutoksia
- Luvan sijasta yksityisen päiväkotitoiminnan harjoittaminen edellyttää, että palveluntuottaja ja sen toimipaikat on rekisteröity palveluntuottajien rekisteriin.
- Rekisteröinti voidaan tehdä vain, mikäli palveluntuottaja ja toimipaikat täyttävät niille säädetyt taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset.
- **Rekisteröintiprosessi pysyy soveltuvien osien samana kuin lupamenettelyssä.**
- Päiväkotitoiminnan aloitus mahdollista siten, että **toimitiloihin tehdyn tarkastuksen jälkeen toiminnan voisi aloittaa ennen rekisteröintipäätöstä.**

Miten käy niille joilla lupaa vielä ei ole haettuna?

- Lain voimaan tullessa **sekä luvan että aikaisemman ilmoitusmenettelyn perusteella rekisteröidyt palveluntuottajat saisivat jatkaa yksityisen päiväkotitoiminnan harjoittamista.**
 - Näiden toimijoiden voimassa olevien lupien ja rekisteröityjen ilmoitusten muuttaminen esityksessä ehdotetuiksi rekisteröinneiksi tehtäisiin viranomaisen toimesta ja se olisi palveluntuottajalle maksutonta
- Eli lupaa ei vuodenvaihteen jälkeen tarvitse hakea jos se on jäänyt vielä hakematta

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet uudistuvat

Opetushallitus uudistamassa perusteita – määräys annettaneen vielä ennen vuoden loppua ja uuden perusteet tulevat voimaan heti 2026 alusta

Mikä sitten muuttuu – onko paikallisille tarkennuksille tilaa/aikaa?

- Varhaiskasvatuksen toimijoiden on sovellettava suoraan Opetushallituksen määräyksen mukaisia varhaiskasvatussuunnitelman perusteita
- Paikallisten suunnitelmien laadinnalle ei enää erillistä aikataulua, vaan suunnitelma tulee sovellettavaksi heti Opetushallituksen määräyksen mukaisesti
- Miten asiakirja jalkautetaan osaksi toimintaa?
 - Missä ajassa mahdolliset paikallisesti tarkennettavat asiat on pohdittava ja ehkä dokumentoitavakin
- Miten päiväkoteja ja perhepäivähoitajia tuetaan haltuunotossa?
- Miten arvioidaan suunnitelman toteutumista ja kokonaisuutta
- Missä aikataulussa ja millä prosessilla mahdollinen paikallinen suunnitelma tehdään, mikäli se koetaan edelleen tarpeelliseksi?

Seurantaan: Lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annettua lakia ollaan muuttamassa

**Kotihoidontuen mahdollinen muuttaminen
nk. ”norjan malli”**

Keskeisiä muutosehdotuksia

- Asia kuuluu sosiaali- ja terveysministeriön valmisteluun. Lakiluonnos lausuttavana lausuntopalvelussa 20.11.2025 saakka. **Lakia esitetään voimaan 1.7.2026**
- [Kuntaliiton lausunto](#) löytyy netistä
- Esityksessä ehdotetaan, että kotihoidon tuen maksamisen edellytykseksi säädettäisiin kolmen vuoden asumisaikavaatimus perheen molemmille vanhemmille.
 - Asumisaikavaatimuksen täyttymistä edellytettäisiin myös lapsen kanssa asuvalta muulta huoltajalta ja vanhemman tai muun huoltajan avio- tai avopuolisolta.
 - Asumisaikavaatimusta sovellettaisiin vain tilanteissa, joissa lapsen perheeseen kuuluva vanhempi tai muu huoltaja tai vanhemman tai muun huoltajan avio- tai avopuoliso muuttaisi Suomeen ehdotetun lain tultua voimaan.
 - Tavoitteena on, että vähemmän kuin kolme vuotta Suomessa asuneet pienten lasten vanhemmat valitsisivat lapsen hoitomuodoksi nykyistä useammin varhaiskasvatukseen osallistumisen, ja että vanhemmat ohjautuisivat nykyistä enemmän kotoutumispalveluiden piiriin

Perusopetuksen ajankohtaiset muutokset (HE 103/2025 vp)

Perusopetuslain muutokset

Perusopetukseen
valmistavan opetuksen
kohdejoukko
täsmennetään ja
opetukselle luodaan
jatkumo

UUSI!

Perusopetuksessa
järjestettävä
valmistavan
opetuksen
lisäopetus

HE 103/2025 vp laiksi perusopetuslain muuttamisesta

- Perusopetuslakiin **lisätään** säännökset perusopetuksessa järjestettävän valmistavan opetuksen lisäopetuksesta
- Tavoitteena mahdollistaa valmistavan opetuksen jatkuminen ”kahteen vuoteen” tilanteissa, joissa se *arvioidaan* tarpeelliseksi
- Tavoitteena vahvistaa oppilaan tarvitsemia valmiuksia suomen tai ruotsin kielessä sekä siten edistää oppilaiden tasapainoista kehitystä ja kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan
- Erillinen rahoitusinstrumentti, määrärahan tasoksi esitetään hieman alle 21 M€.
 - Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettuun lakiin lisättäisiin säännökset uuden toiminnan rahoituksesta
- Lakimuutosten voimaantulo 1.8.2026

Kunnalle mahdollisuus - ei velvoite

- Kunta *voi* järjestää maahanmuuttajille perusopetukseen valmistavaa opetusta *ja perusopetuksessa järjestettävää valmistavan opetuksen lisäopetusta*.
- Edellä mainittua opetusta l. perusopetukseen valmistavaa opetusta ja perusopetuksessa järjestettävää valmistavan opetuksen lisäopetusta järjestetään *sellaiselle ulkomaalaistaustaiselle oppilaalle, joka ei ole syntynyt Suomessa*.
 - Kohdejoukko määritellään ja rajataan nykyistä selkeämmin lakitasolla.
- Perusopetuksessa järjestettävä valmistavan opetuksen lisäopetus *on tarkoitettu valmistavasta opetuksesta perusopetukseen siirtyville oppilaille, joilla ei ole vielä riittävää peruskielitaitoa opetuskielessä*.
 - Valmistavan opetuksen lisäopetusta annetaan perusopetuksen yhteydessä.
 - Siirtymisellä tarkoitetaan sitä, että perusopetukseen siirtyvät oppilaat olisivat päättäneet valmistavan opetuksen samana tai sitä edeltävänä vuonna.

Opetuksen laajuus

Perusopetukseen valmistava opetus

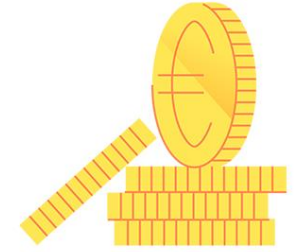
- Maahanmuuttajille järjestettävän perusopetukseen valmistavan opetuksen laajuus vastaa yhden vuoden oppimäärää.
- Perusopetuksen valmistavaa opetusta annetaan **6–10 vuotiaille vähintään 900 tuntia** ja tätä vanhemmille vähintään **1000 tuntia**.
- Opetukseen osallistuvalla on oikeus siirtyä perusopetukseen tai esiopetukseen jo ennen edellä todettujen tuntimäärien täyttymistä, jos hän pystyy seuraamaan perusopetusta tai esiopetusta.

Perusopetuksessa järjestettävä valmistavan opetuksen lisäopetus

- Perusopetuksessa järjestettävän valmistavan opetuksen lisäopetus voidaan järjestää enintään vuoden ajaksi.

Rahoitus

- Perusopetukseen valmistavan opetuksen rahoitukseen ei muutoksia.
- Perusopetuksessa järjestettävän valmistavan opetuksen lisäopetukselle oma ns. **kiinteä lisärahoitus opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuksista** (OKM).
 - Lisärahoitus maksettaisiin peruspalvelujen valtionosuuden lisäksi.
 - Rahoitus määräytyisi oppilasmäärän ja oppilasta kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella.
 - Alhaisen oppilasmäärän varalle asetettu ns. hintakatto, joka sidotaan kotikuntakorvauksen perusosaan. Yksikköhinta voi olla enintään 40 prosenttia kotikuntakorvauksen perusosasta.
- **Huom!** Siirtymäsäännös
 - Toiminnan käynnistyessä vuosina 2026 ja 2027 rahoitus perustuisi perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilasmäärään.
 - Vuodesta 2028 alkaen rahoitus perustuisi perusopetuksessa järjestettävän valmistavan opetuksen lisäopetuksen oppilasmäärään.

↓ Yksikköhinta laskee oppilasmäärän noustessa ↑

↑ Yksikköhinta nousee oppilasmäärän laskiessa ↓

Rahoituksen ennakoitavuus haasteellista kunnille

Perusopetukseen liittyvät opetussuunnitelman perusteiden tulevat muutokset

Opetussuunnitelman perusteisiin tiedossa olevat muutokset

- Uudistetut paikalliset **esi- ja perusopetuksen** opetussuunnitelmat tulee ottaa käyttöön viimeistään 1.8.2026.

**Liikunnallinen
elämäntapa**

**Perusopetukseen
valmistava opetus**

Jos kunta järjestää:

- Uudistetut paikalliset **perusopetukseen valmistavan opetuksen** opetussuunnitelmat tulee ottaa käyttöön viimeistään 1.8.2026

Jos kunta järjestää:

- Uudistetut paikalliset **perusopetuksen** opetussuunnitelmat tulee ottaa käyttöön viimeistään 1.8.2026.

**S2- ja R2
opetus**

**Perusopetuksessa
järjestettävä
valmistavan
opetuksen
lisäopetus**

Jos kunta järjestää:

- Uudistetut paikalliset **perusopetuksen** opetussuunnitelman perusteet tulee ottaa käyttöön 1.8.2026

Perusopetuksen osaamistakuu

suomi | [svenska](#)

Perusopetuksen osaamistakuu varmistamaan kaikille riittävät perustaidot

opetus- ja kulttuuriministeriö

16.9.2025 9.36 TIEDOTE

Opetus- ja kulttuuriministeriö käynnistää perusopetukseen osaamistakuun valmistelun. Tavoite on kirjattu pääministeri Orpon hallituksen ohjelmaan. Osaamistakuun tavoite on varmistaa, että perusopetuksessa on kansallisesti yhtenäiset menettelyt, joilla jokainen nuori saa riittävät perustaidot jatko-opintoihin.

Osaamistakuun toteuttaminen käynnistetään lainsäädäntömuutoksella. Tavoitteena on, että uudistettu perusopetuslaki hyväksytään 2026 ja astuu voimaan 2027.

Lainsäädäntömuutoksen pohjalta käynnistetään myöhemmin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden kehittäminen yhdessä asiantuntijoiden ja sidosryhmien kanssa. Tavoitteena on aiempaa selkeämpi normipohja perusopetukselle. Osaamistakuun toteuttamiseksi oppiainekohtaisten tavoitteiden, sisältöjen ja arviointikriteereiden tulee muodostaa selkeä ja johdonmukainen kokonaisuus.

Aamu- ja iltapäivätoiminta rahoitusleikkauksen vaikutukset (HE 103/2025 vp)

Aamu- ja iltapäivätoiminnan valtionosuusleikkauksen toteutustapa

Muutos OKM:n jakamaan valtionosuuteen

	Vuonna 2025	Vuonna 2026
Valtionosuus	50,24 M€	43,24 M€

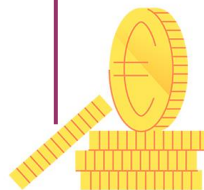
- Aamu- ja iltapäivätoiminnan valtionosuutta leikataan 7 milj. eurolla.
- Leikkaus toteutetaan laskemalla yksikköhintaa (kts. OKM päätös 2.12.)

	2025	2026
Yksikköhinta	26 €	22,37 €

Muutokset perusopetuslakiin (48 f, 48 g §)

	Nykyinen enimmäismaksu	Uusi
570 tuntia	120	148
760 tuntia	160	197

- Valtionosuuden leikkaus kompensoidaan kunnille korottamalla toiminnasta perittävien maksujen enimmäismäärää n. 23 %:lla.
 - Lakimuutos (48 f §) voimaan 1.1.2026
- Lisäksi maksut sidotaan indeksiin. Indeksitarkistukset tehdään joka toinen vuosi.
 - Lakimuutos (48 g §) voimaan 1.8.2027

**Kunnat kysyvät aamu- ja
iltapäivätoiminnan järjestämisen
käytänteistä – kysymykset ovat
monisyisiä ja edellyttävät prosessien
tarkastelua**

Perusopetuslain mukaisen aamu- ja iltapäivätoiminnan prosessikuvaus kuntien työn tueksi

Sivistyksen ajankohtaistunti 10.12.2025

Minna Antila

Perusopetuslain mukaiseen aamu- ja iltapäivätoiminnan säädöspohja

- Perusopetuslaki 1 § 4 mom.: *Aamu- ja iltapäivätoiminnasta säädetään 8 a luvussa.*
- *Muista tämän lain säännöksistä aamu- ja iltapäivätoimintaan sovelletaan 40, 41 ja 43 §:n sekä 44 §:n 2 ja 3 momentin säännöksiä.*
- Aamu- ja iltapäivätoimintaan ei sovelleta esim. perusopetuslain
 - 31 § Opetuksen maksuttomuus
 - 32 § Koulumatkat

**Aamu- ja iltapäivätoiminnassa ei ole kyse
oppilaan sivistyksellisistä oikeuksien
turvaamisesta vaan yhdestä koulupäivän
yhteydessä järjestetystä palvelusta
lapselle**

(VN/19213/2025)

Kunta

Perusopetuslain mukaisen aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestäminen

Perusopetuslain mukaisen aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestäminen on kunnalle vapaaehtoinen tehtävä

Kunta päättää järjestääkö aamu- ja iltapäivätoimintaa vai ei.

Jos kunta päättää järjestää perusopetuslain mukaista aamu- ja iltapäivätoimintaa, **tulee sitä järjestää perusopetuslain 8 a luvun mukaisesti.**

Kunnalle maksetaan **toimintaan valtionosuutta opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaisesti.** Valtionosuuden saamisen **edellytyksenä on,** että kunta järjestää toimintaa perusopetuslain mukaisesti ja että toimintaa tarjotaan kaikille em. oppilasryhmille kunnan päättämässä laajuudessa.

Aamu- ja iltapäivätoiminnan sisältö ja tavoitteet

- Aamu- ja iltapäivätoiminnan **tavoitteista on säädetty lailla.**
- Aamu- ja iltapäivätoiminnan tavoitteena on tukea kodin ja koulun kasvatustyötä sekä lapsen tunne-elämän kehitystä ja eettistä kasvua. Lisäksi aamu- ja iltapäivätoiminnan tulee edistää lasten hyvinvointia ja tasa-arvoisuutta yhteiskunnassa sekä ennaltaehkäistä syrjäytymistä ja lisätä osallisuutta.
- Aamu- ja iltapäivätoiminnan tulee tarjota lapsille monipuoliset mahdollisuudet osallistua ohjattuun ja virkistävään toimintaan sekä mahdollistaa lepo rauhallisessa ympäristössä, ammattitaitoisen ja tehtävään soveltuvan henkilön valvonnassa.
- Lisäksi **Opetushallitus päättää aamu- ja iltapäivätoiminnan tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä** (perusteet).

Aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestäminen - miten

- PoL 48 b §: *Kunta voi järjestää aamu- ja iltapäivätoimintaa **itse tai yhdessä muiden kuntien kanssa taikka hankkia palvelut muulta julkiselta tai yksityiseltä palvelujen tuottajalta. Kunta voi myös hankkia palvelut antamalla tähän tarkoitukseen avustusta palvelujen tuottajalle.** Toimintaa järjestettäessä tulee ottaa huomioon eri kieliryhmien tarpeet. Kunta vastaa siitä, että sen hankkimat palvelut järjestetään tämän lain mukaisesti. Aamu- ja iltapäivätoimintaa järjestettäessä tulee ottaa huomioon, että niillä toimintaan osallistuvilla lapsilla, joilla on 32 §:n mukainen oikeus koulumatkaetuun, on mahdollisuus käyttää tätä etuutta.*
- **Huomioita:**
- **Kunta päättää miten** se aamu- ja iltapäivätoimintaa järjestää
 - Itse, omana toimintana
 - Yhteistyössä muiden kuntien kanssa esim. kuntalain vastuukuntamalli
 - ”ostopalvelu”
 - ”avustus”

Aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestäminen - kuljetus

- PoL 48 b §: *Kunta voi järjestää aamu- ja iltapäivätoimintaa itse tai yhdessä muiden kuntien kanssa taikka hankkia palvelut muulta julkiselta tai yksityiseltä palvelujen tuottajalta. Kunta voi myös hankkia palvelut antamalla tähän tarkoitukseen avustusta palvelujen tuottajalle. Toimintaa järjestettäessä tulee ottaa huomioon eri kieliryhmien tarpeet. Kunta vastaa siitä, että sen hankkimat palvelut järjestetään tämän lain mukaisesti. **Aamu- ja iltapäivätoimintaa järjestettäessä tulee ottaa huomioon, että niillä toimintaan osallistuvilla lapsilla, joilla on 32 §:n mukainen oikeus koulumatkaetuun, on mahdollisuus käyttää tätä etuutta.***
- **Huomioita:**
- HE 57/2003 vp: Säännös on tarkoitettu toimintojen suunnittelua ohjaavaksi, eikä se siten esimerkiksi velvoita kuntaa kuljetusten järjestämiseen.
- Perusopetuksen oppilaalla, jolle on myönnetty kodin ja koulun välinen koulumatkaetus (32 §), tulee olla mahdollisuus päivittäin koulupäivän yhteydessä (ennen/jälkeen) käyttää tätä etuutta. Kunnan on järjestettävä etuus 32 §:ssä säädetyssä ajassa. Koulupäivän yhteydessä järjestettävää 32 §:n mukaista etuutta ei voi poistaa, vaikka oppilas olisi hakeutunut ja otettu apip-toimintaan.
- Yhdenvertaisuuslaki 15 § - voiko kunnalla olla velvollisuus järjestää vammaiselle lapselle kuljetus **erikseen** myös aamu- ja iltapäivätoiminnasta kohtuullisena mukautuksena?
- - oikeuskäytäntöä tulossa

Aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestäminen – kenelle

- PoL 48 b §: *Kunta voi järjestää ja hankkia tämän lain mukaista aamu- ja iltapäivätoimintaa. **Jos kunta järjestää tai hankkii tämän lain mukaista aamu- ja iltapäivätoimintaa, tulee sitä tarjota kunnassa toimivien koulujen ensimmäisen ja toisen vuosiluokan oppilaille sekä muiden vuosiluokkien osalta 20 c ja 20 i §:ssä tarkoitetuille oppilaille** kunnan päättämässä laajuudessa.*
- **Huomioita:**
- Perusopetus**lain** mukaan kunnan tulee tarjota toimintaa kunnassa toimivien koulujen oppilaille (koulun ylläpitäjästä riippumatta)
- Perusopetus**lain** mukaan kunnan tulee tarjota aamu- ja iltapäivätoimintaa kaikille laissa säädetyille ryhmille eli kunnassa toimivien koulujen
 - 1. vuosiluokan oppilaille ja
 - 2. vuosiluokan oppilaille ja
 - muiden vuosiluokkien osalta 20 c §:ssä tarkoitetuille oppilaille ja
 - muiden vuosiluokkien osalta 20 i §:ssä tarkoitetuille oppilaille (1.8.2026 lukien)
- Oppilaan perusopetuslain 20 c §:ssä ja 20 i §:ssä tarkoitetun perusopetuksen järjestäminen perustuu opetuksen järjestäjän tekemään hallintopäätökseen.
- Kohdejoukko, jolle kunnan tulee toimintaa tarjota ei määräydy lapsen sote-lain mukaisen päätöksen perusteella.

Aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestäminen - laajuus

- PoL 48 b §: *Kunta voi järjestää ja hankkia tämän lain mukaista aamu- ja iltapäivätoimintaa. Jos kunta järjestää tai hankkii tämän lain mukaista aamu- ja iltapäivätoimintaa, tulee sitä tarjota kunnassa toimivien koulujen ensimmäisen ja toisen vuosiluokan oppilaille sekä muiden vuosiluokkien osalta 20 c ja 20 i §:ssä tarkoitetuille oppilaille **kunnan päättämässä laajuudessa.***
- **Huomioita:**
 - Kunta päättää missä laajuudessa toimintaa järjestetään kullekin perusopetuslaissa säädetyille ryhmälle.
 - Esim. montako paikkaa 1. luokkalaisille, montako 2. luokkalaisille, montako 20 c §:n päätöksen omaaville, montako 20 i §:n päätöksen omaaville
 - Kunnan ei tarvitse järjestää aamu- ja iltapäivätoimintaa kaikille edellä mainittuihin ryhmiin kuuluville oppilaille, vaan kunta päättää — **käytännössä resurssien ja tarpeiden pohjalta** — kuinka laajalti kuhunkin ryhmään kuuluville oppilaille toimintaa järjestetään (HaVL 8/2003 vp, SiVM 2/2003 vp).

Aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestäminen – laajuus

- PoL 48 b §: Aamu- ja iltapäivätoimintaa tulee tarjota **joko 570 tuntia tai 760 tuntia koulun työvuoden aikana** kullekin toimintaan osallistuvalla lapsella. Toimintaan osallistuminen on lapsella vapaaehtoista. Toimintaa voidaan järjestää koulun työvuoden aikana arkipäivisin pääsääntöisesti kello 7.00–17.00 välisenä aikana.
- **Huomioita:**
 - Valtionosuuteen oikeuttavaa aamu- ja iltapäivätoimintaa on perusopetuslain mukaan velvollisuus tarjota jokaiselle toimintaan osallistuvalla lapsella joko 570 tuntia tai 760 tuntia koulun työvuoden aikana.
 - Kunta päättää tarjoaako toimintaa joko 570 tuntia tai 760 tuntia koulun työvuoden aikana vai sekä 570 tuntia että 760 tuntia koulun työvuoden aikana (toimintaan osallistuvan oppilaan huoltajan valinnan mukaisesti) (OKM tulkinta)

Aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestäminen - laajuus

- PoL 48 b §: Aamu- ja iltapäivätoimintaa tulee tarjota joko 570 tuntia tai 760 tuntia koulun työvuoden aikana kullekin toimintaan osallistuvalla lapsella. Toimintaan osallistuminen on lapselle vapaaehtoista. Toimintaa voidaan järjestää koulun työvuoden aikana **arkipäivisin pääsääntöisesti kello 7.00–17.00 välisenä aikana.**
- **Huomioita:**
 - Kunta päättää tarjoaako toimintaa aamu- tai iltapäivällä vai molempina.
 - Eri vuosiluokkien oppilailla eripituiset koulupäivät, kunnan on huolehdittava siitä, että tuntimäärät (570 / 760) täyttyvät
 - voi vaikuttaa ryhmien muodostamiseen ja toiminnan suunnitteluun

Aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestäminen - toimintasuunnitelma

- PoL 48 b §: *Kunnan tulee hyväksyä tässä laissa tarkoitettua aamu- ja iltapäivätoimintaa varten toimintasuunnitelma.*
- *Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä toimintasuunnitelman sisällöstä.*
- **Huomioita:**
- Toimintasuunnitelma pidettävä nähtävillä – missä julkaistu (kunnan verkkosivuilla)
- Kuntalaki 29 § Viestintä

Aamu- ja iltapäivätoimintaan hakeutuminen

- PoL 48 b §: Aamu- ja iltapäivätoimintaan tulee hakea kunnan edellyttämällä tavalla. **Kunnan tulee etukäteen ilmoittaa aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestämispaikeista, toiminnan alkamis- ja päättymisajankohdasta sekä siitä, miten sen järjestämään tai hankkimaan aamu- ja iltapäivätoimintaan haetaan.** Otettaessa lapsia aamu- ja iltapäivätoimintaan heihin on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita.
- **Huomioita:**
- Kunta päättää
 - toiminnan järjestämispaikeista,
 - toiminnan alkamis- ja päättymisajankohdasta sekä
 - siitä, miten sen järjestämään tai hankkimaan aamu- ja iltapäivätoimintaan haetaan.

Aamu- ja iltapäivätoimintaan ottaminen

- PoL 48 b §: *Aamu- ja iltapäivätoimintaan tulee hakea kunnan edellyttämällä tavalla. Kunnan tulee etukäteen ilmoittaa aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestämispaikoista, toiminnan alkamis- ja päättymisajankohdasta sekä siitä, miten sen järjestämään tai hankkimaan aamu- ja iltapäivätoimintaan haetaan.*
Otettaessa lapsia aamu- ja iltapäivätoimintaan heihin on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita.
- Kunta päättää yhdenvertaisista valintaperusteista.
- Jos hakijoita on enemmän kuin kunnassa on paikkoja, hakijoihin sovelletaan yhdenvertaisia valintaperusteita.
- Esim. arvonta, ilmoittautumisjärjestys,
- Subjektiivista tai tarpeeseen perustuvaa oikeutta toimintaan ei ole.

Maksut

- PoL 48 f §: Aamu- ja iltapäivätoiminnasta voidaan määrätä kuukausimaksu. **Kunta päättää aamu- ja iltapäivätoiminnasta perittävien kuukausimaksujen määrästä.** Maksu saa olla 570 tunnin osalta **enintään 120 euroa ja 760 tunnin osalta enintään 160 euroa.**
- **Huomioita:**
- **Kunta päättää** toimintaan osallistuvilta perittävän maksun perusteista perusopetuslain rajoissa.
- Kunnan maksukäytännöistä tiedottaminen
- HE 103/2025 vp:
- Aamu ja iltapäivätoiminnasta perittävien maksujen korotus
- Maksujen indeksisidonnaisuus
- Voimaan 1.1.2026

Henkilöstö

- PoL 48 e §: *Perusopetuslain mukaisessa aamu- ja iltapäivätoiminnassa **tulee olla** toiminnan järjestämistapa huomioon ottaen **riittävä määrä ammattitaitoisia ohjaajia**. Aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjaajien kelpoisuusvaatimuksista säädetään valtioneuvoston asetuksella.*
- ”Aamu- ja iltapäivätoiminnassa ohjaajana toimimaan on kelpoinen henkilö, 1) joka on suorittanut tehtävään soveltuvan korkeakoulututkinnon, opistoasteen tutkinnon, ammatillisen perustutkinnon tai sitä vastaavat aikaisemmat opinnot, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon ja jolla on koulutuksen yhteydessä hankittu tai kokemuksella osoitettu taito toimia lapsiryhmän ohjaajana taikka 2) jolla on kelpoisuus antaa luokanopetusta, esiopetusta, erityisopetusta tai aineenopetusta tai toimia oppilaanohjaajana.”
- **Huomioita:**
- Kunta järjestää aamu- ja iltapäivätoimintaa mutta kunta ei järjestä toimintaa oppilaan opetuksen järjestäjänä
- Aamu- ja iltapäivätoimintaan ei sovelleta perusopetuslain opetuksen järjestäjän henkilöstöä koskevaa 37 §:ä.
- Perusopetuslain mukaiseen aamu- ja iltapäivätoimintaan ei kuulu perusopetuslain 31 §:ssä säädetty ”opetukseen osallistumisen edellyttämät avustajapalvelut tai apuvälineet”.
 - Käytännössä tämä tarkoittaa, että perusopetuksen oppilaan opetukseen osallistumiseksi järjestetty avustajapalvelu ei jatku aamu- ja iltapäivätoimintaan

Oikeus turvalliseen toimintaympäristöön ja opintososiaalisiin etuihin

- PoL 48 d §: *Aamu- ja iltapäivätoimintaan osallistuvalla lapsella on oikeus turvalliseen toimintaympäristöön.*
- *Aamu- ja iltapäivätoimintaan osallistuvalla lapsella on tarjottava välipala.*
- *Aamu- ja iltapäivätoiminnassa sattuneen tapaturman hoito on lapselle maksuton.*
- **Huomioita:**
- Lakisääteisiä etuja toiminnan järjestämistavasta riippumatta

Huoltajan rooli

Oppilaan huoltaja hakee paikkaa apip-toiminnasta

- PoL 48 b §: *Perusopetuslain mukaiseen aamu- ja iltapäivätoimintaan osallistuminen on lapselle vapaaehtoista.*
- *Aamu- ja iltapäivätoimintaan tulee hakea kunnan edellyttämällä tavalla.*
- **Huomioita:**
 - Oppilaan huoltaja päättää hakeutuuko oppilas kunnan järjestämään perusopetuslain mukaiseen aamu- ja iltapäivätoimintaan vai ei
 - Oppilaan huoltaja voi arvioida, onko perusopetuslain nojalla järjestettävä aamu- ja iltapäivätoiminta lapselle haluttua palvelua esim. laadullisesti, määrällisesti tai laajuudeltaan riittävää
 - Koulut voivat antaa tietoa kunnan käytänteistä ja apip-toiminnasta, jotta huoltaja voi tehdä arvion ajantasaisen tiedon perusteella.

Kunta

Kunta

- päättää aamu- ja iltapäivätoimintaan hakeutuneiden oppilaiden toimintaan ottamisesta (hallintopäätös)
 - yhdenvertaiset valintakriteerit – perusopetuslaki 48 b §
- päättää oppilaan toimintaan osallistumisesta perittävästä kuukausimaksusta (hallintopäätös)
 - perusopetuslaki 48 f § - maksut
- Muutoksenhaku – kuntalaki 16 luku
- päättää maksun alentamisen ja maksun perimättä jättämisen periaatteista (etukäteen)
 - Perusopetuslain (48 f §) mukaan maksuja ei tarvitse alentaa yksin lapsen vammaisuuden perusteella (VN/19213/2025)
 - Lapsen sote-lainsäädännön mukainen päätös ei automaattisesti maksuttomuuden peruste
- tiedottaa huoltajia mahdollisuudesta hakea kuukausimaksun alentamista ja maksun perimättä jättämisestä
- päättää maksun alentamisesta ja maksun perimättä jättämisestä huoltajan hakemuksesta (hallintopäätös)

Kunta ja hyvinvointialue asiakasyhdyspinta

Miten kuntien ja hyvinvointialueiden hyvällä yhteistyöllä opastetaan perheitä hakemaan lapsen tarvitsemaa aamu- ja iltapäivätoimintaa täydentävää palvelua hyvinvointialueelta

Neuvonta – hallintolaki 8 §

Kunta neuvoo toimivaltansa rajoissa => hyvinvointialue neuvoo toimivaltansa rajoissa

- Huoltaja voi hakea lapselle perusopetuslain mukaista aamu- ja iltapäivätoimintaa täydentävää palvelua esim. vammaispalvelulain 9 §:n nojalla myönnettävää henkilökohtaista apua ”avustajapalvelua” hyvinvointialueelta
- Kunta voi selvittää yleisen hakumenettelyn ja neuvoa mistä huoltaja saa lisätietoa
- Hyvinvointialue voi kertoa kunnalle yleisen hakumenettelyn ja mistä huoltaja voi saada lisätietoa siihen, miten vammaispalvelulain nojalla myönnettävää täydentävää palvelua esim. henkilökohtaista apua voi hyvinvointialueelta hakea
- Hyvinvointialue selvittää ja päättää lapsen oikeudesta esim. henkilökohtaiseen apuun

Kunta ja hyvinvointialue organisatorinen yhdyspinta

Jos hyvinvointialue myöntää lapselle henkilökohtaista apua perusopetuslain nojalla järjestettävään aamu- ja iltapäivätoimintaan, on kunnan ja hyvinvointialueen sovittava miten se käytännössä järjestetään.

**Hyvinvointialueen
velvollisuus järjestää
sosiaali- ja
terveydenhuollon
palveluita**

Esimerkiksi vammaispalvelulaki

- VPL 2 §: Hyvinvointialue järjestää vammaispalvelulain perusteella palveluita vain, jos muussa laissa tarkoitetut palvelut eivät ole henkilön yksilöllisen palvelutarpeen ja edun kannalta sopivia ja riittäviä. Asiakkaan edusta säädetään sosiaalihuoltolain (1301/2014) 4 ja 5 §:ssä. (30.12.2024/1075). Vammaisen henkilön palvelut järjestetään ensisijaisesti sosiaalihuoltolain, terveydenhuoltolain (1326/2010), ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalveluista annetun lain (980/2012), varhaiskasvatuslain (540/2018), perusopetuslain (628/1998) tai muun ensisijaisen lain perusteella. (30.12.2024/1075)
- **Huomiota:**
- HE 122/2024 vp: Mikäli ensisijaisen lainsäädännön mukaisilla palveluilla ei voida turvata vammaiselle lapselle riittävää ja sopivaa sekä lapsen edunmukaista apua ja tukea, palvelut on *järjestettävä tai niitä on täydennettävä* vammaispalvelulain perusteella

Lyhytaikainen huolenpito

- Vammaispalvelulaki 24 § 1 mom.: *Oman perheen tai muun läheisen kanssa asuvalla vammaisella henkilöllä on oikeus saada lyhytaikaista huolenpitoa silloin, kun huolenpidosta vastaavat läheiset ovat omaan elämäänsä liittyvien velvoitteiden taikka levon tai virkistykseen tarpeen vuoksi lyhytaikaisesti estyneet huolehtimasta vammaisesta henkilöstä, joka tarvitsee silloin apua tai tukea päivittäisissä toimissa tai valvontaa turvallisuuden vuoksi.*
- Vammaispalvelulaki 24 § 2 mom.: **Lyhytaikaista huolenpitoa on oikeus saada myös, jos kunta ei järjestä perusopetuslain 48 b §:n perusteella sellaista aamu- ja iltapäivätoimintaa, joka vastaa vammaisen lapsen yksilöllisiin tarpeisiin.**
- HE 191/2022 vp: ”Lyhytaikaisella huolenpidolla voitaisiin turvata vammaisen lapsen tai nuoren tarvitsemaa apua aamulla ennen koulun alkamista sekä koulupäivän jälkeen esimerkiksi silloin, jos kunta ei pystyisi hyvin erityisten tarpeiden vuoksi järjestämään palvelua aamu- ja iltapäivätoimintana perusopetuslain perusteella. Palvelua voitaisiin järjestää myös koulujen loma-aikoina vanhempien työssäkäynnin ajan taikka huolenpidosta vastaavan henkilön lepoaikana.”
- VN/1921372025: Erityiset tarpeet voivat liittyä esimerkiksi siihen, että lapsi ei vamman tai sairauden vuoksi pysty osallistumaan ryhmämuotoisesti toteutettuun toimintaan

Huoltajan rooli

Huoltaja hakee

- Huoltaja päättää hakeeko lapselle vammaispalvelulain tunnistamaa palvelua esimerkiksi lyhytaikaista huolenpitoa hyvinvointialueelta vai ei
- Huoltaja voi arvioida, onko lapsella on tarve esimerkiksi vammaispalvelulain nojalla järjestettävään lyhytaikaiseen huolenpitoon vai ei
- Perustuslaki turvaa jokaiselle oikeuden saada etuuttaan ja oikeuttaan koskevassa asiassa päätös ja hakea siihen muutosta (21 §).

Hyvinvointialue

Hyvinvointialue

- Hyvinvointialue päättää lapsen oikeudesta lyhytaikaiseen huolenpitoon
- Hallintolaki 31 § selvittämisvelvollisuus: *Viranomaisen on huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot sekä selvitykset*
- *Asianosaisen on osaltaan esitettävä selvitystä vaatimuksensa perusteista. Asianosaisen on muutoinkin myötävaikutettava vireille panemansa asian selvittämiseen*
- Vammaispalvelulaki 35 §: *Tämän lain nojalla annettuun päätökseen saa vaatia oikaisua. Oikaisuvaatimukseen sovelletaan, mitä hallintolaissa säädetään. Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään lain 36 §:ssä.*

Vammaispalvelulain uudistuksella ei ole muutettu kuntien lakisääteisiä velvoitteita järjestää kasvatus- ja opetuspalveluita taikka aamu- ja iltapäivätoimintaa vammaisille lapsille. Siksi kuntien rahoitusta ei ole muutettu vammaispalvelulakia uudistettaessa
VN/19213/2025

Hyvinvointialueiden palveluiden järjestämistavat

- Hyvinvointialue päättää miten se palvelut järjestää.
- Hyvinvointialue voi tuottaa järjestämisvastuulleen kuuluvat palvelut
 - Itse tai
 - yhteistoiminnassa muiden hyvinvointialueiden kanssa tai
 - hankkia ne sopimukseen perustuen muilta palvelujen tuottajilta tai
 - palveluseteli
- **Huomioitava:**
- VPL 24 §: Hyvinvointialue voi sopimukseen perustuen hankkia lyhytaikaista huolenpitopalvelua kunnalta.

Kunnan ja hyvinvointialueen asiakasyhdyspinta

Lyhytaikainen huolenpito

- Vammaispalvelulaki 24 § 6 mom.: *Kunta voi tuottaa lyhytaikaista huolenpitoa siltä osin, kuin se on hyvinvointialueen ja kunnan tehtäväkokonaisuuksien toteuttamisen kannalta tarkoituksenmukaista.*
- **Huomioitava:**
- Tällöin kyse ei ole perusopetuslain mukaisesta aamu- ja iltapäivätoiminnasta, eikä kunta voi hakea siihen aamu- ja iltapäivätoimintaan myönnettävää rahoitusta
- HE 191/2022 vp: toimintaa voidaan tarvittaessa järjestää koulun tiloissa hyödyntäen koulunkäyntiavustajien työpanosta.
- Säännöksellä mahdollistetaan palveluntuottaminen kunnan toimesta hyvinvointialueelle kunnan toimintaa yhtiöittämättä ja ilman, että horisontaalisen yhteistyön edellytysten täyttymistä tarvitsisi tapauskohtaisesti arvioida.
- Tilanteessa, jossa kunta sopimukseen perustuen tuottaa lyhytaikaista huolenpitopalvelua hyvinvointialueelle eli hyvinvointialueen hankkiessa järjestämisvastuulleen kuuluvaa palvelua kunnalta, palvelun järjestämisvastuu ja siihen liittyvät viranomaistehtävät säilyvät hyvinvointialueella.
- Palveluntuottajan l. kunnan vastuu palveluista määräytyy ennen kaikkea hyvinvointialueen ja kunnan välisen sopimuksen perusteella.

Yhdenvertaisuuslaki

Yhdenvertaisuuslaki

- Syrjinnän kieltö 8 §: *Ketään ei saa syrjiä iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Syrjintä on kielletty riippumatta siitä, perustuuko se henkilöä itseään vai jotakuta toista koskevaan tosiseikkaan tai oletukseen.*
- Välittömän ja välillisen syrjinnän lisäksi tässä laissa tarkoitettua syrjintää on häirintä, kohtuullisten mukautusten epääminen sekä ohje tai käsky syrjiä.
- Välitön syrjintä 10 §: *Syrjintä on välitöntä, jos jotakuta kohdellaan henkilöön liittyvän syyn perusteella epäsuotuisammin kuin jotakuta muuta on kohdeltu, kohdellaan tai kohdeltaisiin vertailukelpoisessa tilanteessa.*
- Välillinen syrjintä 13 §: *Syrjintä on välillistä, jos näennäisesti yhdenvertainen sääntö, peruste tai käytäntö saattaa jonkun muita epäedullisempaan asemaan henkilöön liittyvän syyn perusteella, paitsi jos säännöllä, perusteella tai käytännöllä on hyväksyttävä tavoite ja tavoitteen saavuttamiseksi käytetyt keinot ovat asianmukaisia ja tarpeellisia.*

Kohtuulliset mukautukset vammaisten ihmisten yhdenvertaisuuden toteuttamiseksi 15 §

- Yhdenvertaisuuslaki 15 §: *Viranomaisen, koulutuksen järjestäjän, työnantajan sekä tavaroiden tai palvelujen tarjoajan on tehtävä asianmukaiset ja kulloisessakin tilanteessa tarvittavat kohtuulliset mukautukset, jotta vammaisen henkilö voi yhdenvertaisesti muiden kanssa käyttää viranomaisen palveluita sekä saada koulutusta, työtä ja yleisesti tarjolla olevia tavaroita ja palveluita samoin kuin suoriutua työtehtävistä ja edetä työuralla.*
- *Mukautusten kohtuullisuutta arvioitaessa otetaan ensisijaisesti huomioon vammaisen ihmisen tarpeet ja lisäksi 1 momentissa tarkoitetun toimijan koko, taloudellinen asema, toiminnan luonne ja laajuus sekä mukautusten arvioidut kustannukset ja mukautuksia varten saatavissa oleva tuki.*

Kohtuullisista mukautuksista - pohdintaa

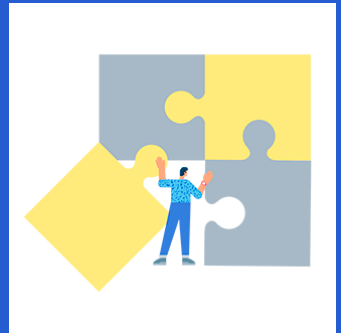
- Perusopetuslain mukainen aamu- ja iltapäivätoiminta ja vammaispalvelulain mukainen henkilökohtainen apu ja lyhytaikainen huolenpito ovat kunnan ja hyvinvointialueen lakisääteisiä palveluja
- Yhdenvertaisuuslain soveltaminen perusopetuslain ja vammaispalvelulain rinnalla on haasteellista
- Varman vastauksen antavaa oikeuskäytäntöä siitä, mitä yhdenvertaisuuslaissa tarkoitettu kohtuullinen mukautus perusopetuslain mukaisessa aamu- ja iltapäivätoiminnassa voi olla, ei ole. Erillisen kuljetuksen järjestäminen vammaiselle oppilaalle aamu- ja iltapäivätoiminnasta? Voiko yhdenvertaisuuslain kohtuullinen mukautus luoda oikeuden uuteen palveluun, etuuteen, ilman nimenomaista säädöspohjaa vai olisiko se jo liian laajaa yhdenvertaisuuslain tulkintaa?
- Yhdenvertaisuuslain kohtuullisten mukautusten soveltaminen edellyttää aina tapauskohtaista, oppilaskohtaista harkintaa.
- Vrt. esteettömyyssäätely

Yhdenvertaisuuslaki – kohtuulliset mukautukset 15 §

- On olemassa KHO:n ratkaisuja esim. KHO 2020:60, KHO 2023:38, joissa **perusopetuksessa** oppilaan perusopetuslain 32 §:n mukaisen koulukuljetuksen myöntämistä on arvioitu myös yhdenvertaisuuslain 15 §:n näkökulmasta.
- Kyse on ollut perusopetuksen oppilaan perusopetuslain 32 §:ssä tarkoitettusta koulumatkaetuuden myöntämistä koskevasta päätöksestä, jota on tullut perustella sekä perusopetuslain 32 §:n että yhdenvertaisuuslain 15 §:n nojalla.

Kuntaliitto

- ✓ **Viestimme asiasta keskeisiä viranomaisia (OKM, STM)**
 - OKM:n ja STM:n ohjauskirje kunnille ja hyvinvointialueilla 17.6.2025
 - Yhdenvertaisuusvaltuutetun kannanotto 27.11.2025
- ✓ **Edistämme yhdyspintatyöskentelyä**
- ✓ **Julkaisemme ajankohtaista tietoa aamu- ja iltapäivätoiminnasta**
- ✓ **Tarjoamme koulutusta**

Seuraava sivistyksen ajankohtaistunti

**Miltä näyttää perusopetuksen
tulevaisuus? Tule kuulemaan
väestökehitys- ja
tulevaisuustyöryhmien
keskeisimmät nostot!**

**ti 3.2.2026
klo 14-15**

**Materiaalit löytyvät
tapahtumasivulta**

Följande Bildning i Fokus

**Hur ser framtidens grundläggande
utbildning ut? Axplock ur
arbetsgruppen för demografisk
utveckling och grundskolans
visionsarbete!**

**ti 3.2.2026
kl. 14-15**

**Materialet på
webbplatsen**

Kiitos. Tack.

Jarkko Lahtinen
kehittämispäällikkö
jarkko.lahtinen@kuntaliitto.fi
puh 050 361 4526

Mari Sjöström
erityisasiantuntija
mari.sjostrom@kuntaliitto.fi
puh 050 575 8622

Minna Antila
Juristi
minna.antila@kuntaliitto.fi
Puh 050 560 3353

www.kuntaliitto.fi
www.kommunforbundet.fi